

Példák: Magnetosztatika, mágneses anyagok

I. KÖNYVTÁMASZ ALAKÚ HUOK MÁGNESES DIPÓLMOMENTUMA

Adott az ábrán látható vezető alakzat (hurok), amelynek minden éle w hosszúságú. A hurokban I áram folyik. Határozza meg az áramvonal mágneses dipólmomentumát!

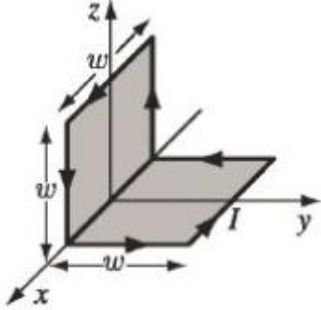

FIG. 1.

II. KÖRÁRAM

Adott egy R sugarú, kör alakú áramvezető, amelyben I áram folyik. A körvonal forgástengelye a z tengely, a kör centruma az origó.

1. A Biot-Savart törvényt alkalmazásával határozza meg a $\mathbf{B}$ térerősséget a z tengely mentén!
2. A $\mathbf{B}$ ismeretében határozza meg a mágneses skalárpotenciált $\Psi_m(z)$ -t a tengely mentén!
3. Vizsgálja meg a $\Psi_m(z)$ egyértékűségét a z tengely mentén és a $\pm\infty$ limeszekben!

III. MÁGNESEZETT GÖMB

Adott egy R sugarú gömb, amelyben homogén és állandó $\mathbf{M} = M\hat{\mathbf{z}}$ mágneszettségű permanens mágneses anyag van (ún.: "gömbmágnes"). Ennek mágneses tere ismert.

A gömbön belül (legyen ez a 2-es tartomány):

$$\mathbf{H}_2 = -\frac{1}{3}\mathbf{M}, \quad \mathbf{B}_2 = \mu_0\frac{2}{3}\mathbf{M}. \quad (1)$$

A gömbön kívül (legyen ez az 1-es tartomány) a mágneses skalár potenciál egy $\mathbf{m} = m\hat{\mathbf{z}}$ pontszerű dipólus

terével adható meg, azaz

$$\Phi_1(r) = \frac{1}{4\pi} \frac{m \cos \theta}{r^2}. \quad (2)$$

Ahol (r, θ, ϕ) gömbi koordináták. Valamint

$$\mathbf{m} = \frac{4\pi R^3}{3}\mathbf{M}. \quad (3)$$

1. Helyezzük el ezt a gömbmágneset egy $\mathbf{B}_0 = \mu_0\mathbf{H}_0 = B_0\hat{\mathbf{z}}$ homogén mágneses térbe úgy, hogy az $\mathbf{M}$ ne változzon meg (permanens mágnesről van szó)! Határozzuk meg az eredő $\mathbf{B}$ -t és a $\mathbf{H}$ -t a gömb belsejében!
2. Legyen most a gömbmágnes anyaga egy lineárisan mágnesezhető anyag, azaz amelyre igaz, hogy $\mathbf{B} = \mu\mathbf{H} = \mu_0\mu_r\mathbf{H}$. Az első kérdésre adott válasz ismeretében határozza meg az $\mathbf{M}$ és a $\mathbf{B}_0$ közötti kapcsolatot!
Megjegyzés: A kapott összefüggés elektrosztatikus analógiájával már találkoztunk a Clausius-Mosotti egyenlet tárgyalásakor.
3. Vizsgáljuk meg, hogy a második kérdésben tárgyalt elrendezésnél mi a kapcsolat a gömbmágnes belsejében lévő $\mathbf{B}$ és a $\mathbf{B}_0$ között paramágneses és diamágneses anyag esetén! Vázzuk fel a mágneses indukciós vonalakat!

IV. A VEKTORPOTENCIÁL HATÁRFELTÉTELEI

1. Ismert az $\mathbf{A}(\mathbf{r})$ mágneses vektorpotenciál Coulomb mértékben. Írja fel két mágnesezhető közeg határán az $\mathbf{A}(\mathbf{r})$ -ra vonatkozó határfeltételeket!
2. Írjuk fel a vektorpotenciált az előző feladatban megoldott mágnesezett gömbre a gömbön belül és kívül! Mutassuk meg, hogy teljesülnek rá a határfeltételek!

V. SÍKLAP ÉS DIPÓLUS

Egy $2a$ vastagságú síklapban $\mathbf{J} = J_0\hat{\mathbf{z}}$ áram folyik. A síklapot felezi az yz sík, azaz $x = -a$ és $x = a$ síkok között van. Egy mágneses dipólus $\mathbf{m} = m_0\hat{\mathbf{x}}$ van az origóban.

1. Határozza meg a dipólusra ható erőt!
2. Határozza meg a dipólusra ható erőt, ha a dipólmomentum $\mathbf{m} = m_0\hat{\mathbf{y}}$!
3. Az elektrosztatikus esetben $\mathbf{F} = \nabla(\mathbf{p} \cdot \mathbf{E})$ és $\mathbf{F} = (\mathbf{p} \cdot \nabla)\mathbf{E}$ ekvivalensek, de ez nem igaz a mágneses analógiákra. Miért? Számolja ki a $(\mathbf{m} \cdot \nabla)\mathbf{B}$ kifejezést a fenti két esetben!